

Deelkwalificaties:

Openbaar Bestuur (module Inleiding Bestuurskunde 14.4/1)

Bestuur, beleid en financiën (module Lagere Overheden 15.4/1)

Het gebruiksrecht is verleend
voor 2004 - 2005

Het armoedebeleid van gemeenten

Beleidsterreinen: Sociale Zaken en Welzijn.

Gemeente

LAATSTE KANS !

1. u bent 65 jaar of ouder (met alleen AOW) of
2. u hebt een chronische ziekte of
3. u hebt een handicap of
4. u hebt één of meer kinderen op de basisschool

Is uw huishouden al drie jaar of langer afhankelijk van een minimum-inkomen én behoort u tot één van de bovenstaande categorieën ?

**Misschien hebt u recht op
een eenmalige uitkering
van f 100.-**

Het onderwerp is terug te voeren op allereerst:

Module:

Inleiding bestuurskunde

Moduulnummer:

CJU14.4/1

De bijbehorende eindterm luidt:

3 De kandidaat kan beleidsinstrumenten die overheden hanteren voor concrete situaties, toepassen.

R c/i

p/t

De cursist kan:

- Aangeven welke beleidsinstrumenten overheden hanteren bij de voorbereiding, vaststelling en uitvoering van beleid;
- Aan de hand van een zelf uitgezochte casus genoemde beleidsinstrumenten voor de onderscheiden fasen van beleid, noemen en toelichten;

Het onderwerp is verder terug te voeren op:

Module:

Lagere overheden

Moduulnr.

CJU 14.4/1

De bijbehorende eindterm luidt:

9 De kandidaat kan de hoofdzaken van de belangrijkste zorggebieden en beleidsterreinen van lokale overheid weergeven, op het gebied van:
- **welzijn**
- economische en **sociale zaken**

Pc

t/p

De cursist kan:

Welzijn

- De relatie leggen tussen sociale vernieuwing, **achterstand**-, en voorrangbeleid;
- Aan de hand van actuele voorbeelden aangeven welke voorzieningen getroffen zijn voor het welzijn van de burger;
- **De belangrijkste welzijnsinstellingen in de eigen gemeente noemen;**
- Exemplarisch - in grote lijnen aangeven wat de hoofdlijnen van beleid van genoemde instellingen zijn;
- **Het gemeentelijk beleid inzake een concreet bestaand thema ten aanzien van minima en bijstandsmatenschappelijk werk beschrijven.**

Huisvrouwen somber over huishoudgeld

... ik ga even boodschappen
doen ...

INHOUDSOPGAVE
Het gebruiksvaardigste recht is verleend
voor 2003 - 2004

INLEIDING.

Hoofdstuk 1. Armoede.

- 1.1 De inkomsten en uitgaven van een gezin.
- 1.2 Wat is armoede?
- 1.2.1 Soorten armoede
- 1.3 De omvang van de armoede in Nederland.
- 1.4 Enkele algemene gevolgen van armoede.
- 1.5 De relatie armoede en gezondheid.
- 1.6 Welke risicogroepen zijn er?

Hoofdstuk 2. Armoede beleid en de centrale overheid.

- 2.1 Welke rol speelt de centrale overheid met betrekking tot armoede?
- 2.1.1 Welzijn.
- 2.1.2. (Welzijns)organisaties en armoede.
- 2.2 Beleidsinstrumenten (centrale overheid) op het gebied van de armoede.
- 2.2.1 De Algemene Bijstandswet (ABW) verder toegelicht.
- 2.2.2 Bijzondere Bijstand

Hoofdstuk 3. Armoedebeleid van gemeenten (decentraal).

- 3.1 Sociale vernieuwing
- 3.2 Beleidsinstrumenten van gemeenten.
- 3.3 Het kwijtscheldingsbeleid
- 3.3.1 Fondsen en voorlichting
- 3.3.2 De Nijmegen-Pas
- 3.3.3 Overige hulp van gemeenten.
- 3.3. Onderzoek naar subsidiebeleid van gemeenten.

Inleiding

We gaan bekijken op welke wijze gemeenten invulling geeft aan deze activiteiten. We zien of en in hoeverre de gemeenten erin slagen om voor deze hulpbehoevende groepen iets te betekenen.

Op welke wijze pakken we dit onderwerp aan? Zoals je in de reader kunt zien, is er naast de nodige informatie allerlei casusmateriaal opgenomen waarmee we o.a. per wijk van een stad bekijken welke gevolgen het armoedebeleid heeft. In de lessen maken we gebruik van de Gemeentegids die je gratis bij elk gemeentehuis kunt afhalen.

Let op: Maak de vragen allemaal in je schrift. Wellicht worden ze niet klassikaal besproken maar in groepjes. Zorg er in dat geval voor dat bij twijfel je met een medeleerling overlegt, of dat je aan je docent het antwoord vraagt. De vragen moet je nauwkeurig maken want het proefwerk is grotendeels gebaseerd op vragen die in deze reader gesteld zijn. In vergelijking met de theorie en de leerboeken is deze aanpak wat prettiger voor jou om te verwerken. Besteed er voldoende aandacht aan want je kunt relatief gemakkelijk een goed punt scoren.

Hoofdstuk 1. Armoede

Het gebruiksrecht is verleend voor 2003-2004

1.1. De inkomsten en uitgaven van een gezin.

Voordat we ons begeven in het gebied van de armoede, gaan we eerst onderstaande opdracht maken. Zoals je ziet dienen er allerlei bedragen ingevuld te worden van posten die in het dagelijkse leven van een gezin terugkeren. Het uitgangspunt is een eenoudergezin, zoals die beschreven wordt in de tweede kolom onderin. Nadat je de opdracht gemaakt hebt, komen we er in de volgende les op terug.

Opdracht:

1. **Vooraf:** De volgende les krijg je enkele vragen die je moet beantwoorden met de gids die iedere gemeente gratis aan de burgers verschaft. Daarin staan vrijwel alle gemeentelijke en maatschappelijke instellingen die binnen de gemeentegrenzen actief zijn. Noteer **nu** in je agenda dat je deze meeneemt. Een simpel telefoontje naar de afdeling voorlichting is voldoende om de gids binnen enkele dagen thuis te hebben.
2. Je docent zal de uitkomsten uit de klas vergelijken en er misschien een discussie aanvastknopen. Daarna krijg je de opdracht om te bezuinigen naar het bedrag op bijstandsniveau dat voor het gezin in deze samenstelling wettelijk is vastgelegd. De bedoeling is duidelijk: wat meer inzicht krijgen in het inkomen en over de mensen die ervan moeten rondkomen.

Rondkomen van een inkomen.

Situatieschets

Petra (33 jaar) is na haar scheiding verhuisd naar een redelijk goedkope woning, die zij huurt van de gemeente. Haar dochter Marieke van 9 jaar leest graag en houdt erg van gymnastiek. Zij zit in groep zes van de basisschool. Jeroen, haar zoon van 7 jaar, is een energiek type: hij speelt veel buiten met zijn vriendjes en is bezeten voetballen. Petra heeft een HBO opleiding gevolgd en werkt sinds drie jaar bij de gemeente als juridisch beleidsmedewerker.

3. Opdracht:

Berekende uitgaven welke bedragen **per maand** Petra voor haar gezin nodig heeft. Dit noemen we de gewenste situatie. Indien je bepaalde posten niet kent of kunt berekenen, vraag dit thuis even na. Noteer de bedragen steeds achter de uitgavenposten hieronder.

UITGAVENPOSTEN:

1. VASTE LASTEN in €:	
huur of rente en hypotheek belastingen en gemeenteheffingen verenigingen en sport eigen bijdrage bijzondere kosten verzekeringen WA en inboedel omroepbijdrage en kabelaanluiting energie (elektra, gas)	schoolbijdrage telefoon water krant bibliotheek Overige (zelf invullen)
2. RESERVERINGSUITGAVEN in €:	
kleding en schoenen onderhoud woning en tuin sparen en onvoorzien vakantie en uitstapjes	niet vergoede ziektekosten Overige (zelf invullen)

3. HUISHOUDGELD in €:	
voeding was en schoonmaakartikelen cadeaus (verjaardagen familie en vrienden) kapper oppas poetshulp bloemen en planten avondje uit	boeken en cd's vervoer zakgeld kinderen snoep/ drank/ snacks roken fietsreparaties Overige (zelf invullen):

In de situatie hierboven is verandering gekomen. Petra moet rondkomen van en Bijstandsuitkering.

4. Bereken haar inkomen per maand met behulp van de tabellen in hoofdstuk 2.2.:

- uitkeringen ABW f
- vakantiegeld f
- Kinderbijslag f
- Totaal:** f

Zoals je waarschijnlijk merkt, komt Petra niet meer met haar inkomen rond. Nu gaan we in de praktijk bekijken wat armoede inhoudt.

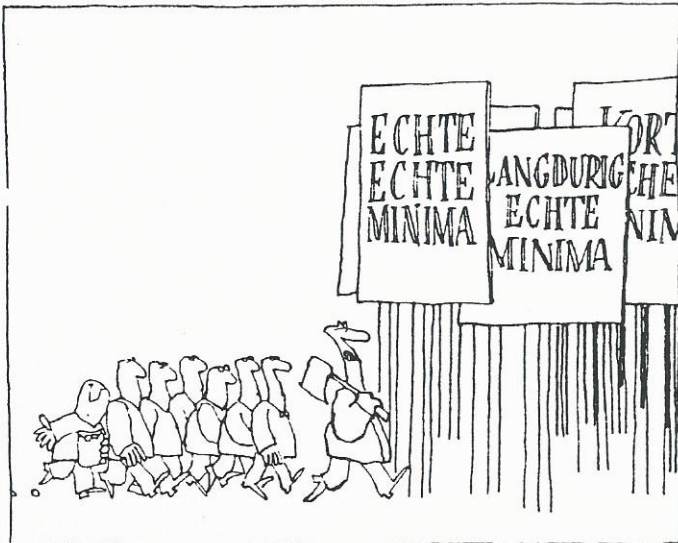
5. Bezuinig op de uitgavenposten zodat Petra en haar gezin rondkomt.

6. Is er in deze situatie nu sprake van armoede? Motiveer.

1.2 Wat is armoede? Inleiding.

Is het in deze tijd van welvaart en economische vooruitgang nog wel zinnig om tijd te besteden aan het onderwerp welvaart? Is op dit moment niet iedereen die een beetje kan werken aan de slag? Recent onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (Telegraaf 19-7-00) wijst uit dat 10 procent van de huishoudens amper kan rondkomen. Dat betekent dat 650.000 gezinnen (vooral in Amsterdam en Rotterdam) onvoldoende geld hebben om versleten meubels te vervangen of kleding te vernieuwen. Ze kunnen niet met vakantie; kopen zelden vlees, kip of vis en zijn niet in staat om mensen voor het eten uit te nodigen. Twaalf procent heeft onvoldoende geld om het huis te verwarmen. Men kan schulden niet afbetalen. Behalve deze groep kost het nog eens 2,7 miljoen gezinnen regelmatig veel moeite de eindjes aan elkaar te knopen. De laagste inkomens hebben wel de beschikking over telefoon, wasmachine en kleurentelevisie. Auto's en computers komen veel minder voor. Verder blijkt dat in 1999 het Leger des Heils 14.533 mensen in opvangcentra heeft opgevangen. Dit is 14% meer dan in het jaar daarvoor. Het aantal dakloze jongeren is gestegen van 733 naar 1315. De oorzaak is de toename van het aantal schulden.

Wanneer je mensen vraagt wat armoede is, dan wordt er al snel naar ontwikkelingslanden

dat geval arm?

verwezen. Iemand uit Afrika zal denken dat in Europa niemand arm is. Iedereen heeft hier in principe een dak boven zijn hoofd, te eten en een bed.

Wanneer is iemand dan arm? Als een persoon wel in de primaire levensbehoeften kan voorzien, maar bijvoorbeeld geen tv kan kopen? Of is iemand arm als deze juist niet in de primaire levensbehoeften kan voorzien? Het is lastig om dat vast te stellen. Voor hetzelfde geld heeft iemand geen vloerbedekking in zijn of haar woonruimte liggen, maar wel een dure stereo-installatie. Ben je in

1.2.1 Soorten armoede.

In de sociologie, een wetenschap die zich met de samenleving bezig houdt, heeft men een onderverdeling gemaakt van dit verschijnsel. Armoede wordt verdeeld in objectieve, absolute, relatieve en subjectieve armoede.

- a. **Objectieve armoede** is: niet genoeg geld hebben om bepaalde, minimaal noodzakelijk geachte goederen en diensten te kunnen kopen. Dan moet je denken aan primaire goederen als: brood, groente, vleeswaren e.d. Verder ontbreekt geld voor communicatie (vervoer) en voor huur, gas, licht etc. We noemen dit objectief omdat het feitelijk meetbaar is en niet onderhevig is aan persoonlijke voorkeur of levenswijze. Objectieve armoede kan ook weer onderverdeeld worden in absolute en relatieve armoede.
- b. Wie in **absolute armoede** leeft, wordt direct bedreigd in de fysieke bestaansmogelijkheden. In de meest extreme vorm kan dan de (honger)dood volgen.
- c. **Relatieve armoede** wil zeggen dat dit afhankelijk is van de gebruiken en normen in een samenleving. Armen zijn dan die mensen die min of meer permanent beneden de normen leven, die de samenleving stelt aan een minimaal menswaardig bestaan. Zo'n norm is dan ook redelijk zakelijk weer te geven.
- d. Bij **subjectieve armoede** *voelen* mensen zich arm. Het feitelijke inkomen is minder dan wat ze zelf minimaal noodzakelijk achten om naar hun eigen maatstaven fatsoenlijk te leven.

Een **algemene definitie van armoede**, die beide omschrijvingen omvat is: armoede bestaat als een persoon (of huishouden) niet voldoende middelen heeft om te voorzien in de eerste levensbehoeften en door een tekort aan middelen niet kan functioneren als een volwaardig lid van de maatschappij. Dit wil zeggen dat iemand niet genoeg geld heeft om de primaire levensbehoeften te kopen zoals bijvoorbeeld brood of melk, woonruimte, energie. In Nederland hoort de Bijstand voldoende te zijn om alle noodzakelijke kosten te dekken.

De Algemene Bijstandswet (ABW) in Nederland gaat uit van de objectief relatieve benadering. Het bedrag dat daaraan gekoppeld wordt, is afhankelijk van bepaalde typen huishoudens en afhankelijk van de hoogte van het minimumloon. Die hoogte van het minimumloon wordt bepaald door de CAO-onderhandelingen.

Onder **minima** wordt verstaan we: *Huishoudens, die voor het levensonderhoud van de leden zijn aangewezen op een besteedbaar inkomen op minimumniveau.*

Onder **levensonderhoud** verstaan we: *Kosten voor eten, drinken, kleding en energie onontkoombare kosten zoals verplichte schoolgelden, schuldaflossingen, verzekeringen en niet vergoede ziektekosten. Kosten voor vervoer, contributies, etc.*

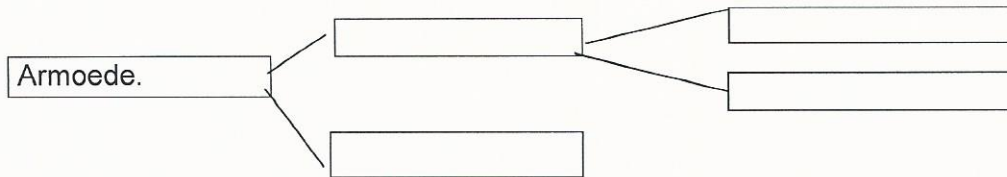
Onder **besteedbaar inkomen** verstaan we: *Het bedrag dat overblijft nadat van het netto inkomen het nettobedrag voor huur / hypotheekrente is afgetrokken. Kinderbijslag, vakantiegeld en /of subsidies worden hier buiten gehouden.*

Vul de onderstaande zinnen in met de juiste definitie van armoede:

7. Als je de eerste levensbehoeften niet kunt betalen spreek je dus van (.....)armoede.
8. Als de vraag gesteld wordt: hoeveel goederen en diensten zijn er noodzakelijk om iemand in leven te houden en hoeveel moet dat dan kosten, dan is er sprake van (....) armoede. Kies de juiste definities hierboven.
9. Als de vraag gesteld wordt: welke minimale normen willen wij stellen aan een menswaardig leven, en welk bedrag willen we daarvoor uitgeven, dan is sprake van armoede. Kies de juiste definities hierboven.

10.

De begrippen rond armoede hierboven kun je in een schema zetten, zodat de tekst overzichtelijker wordt. Met een soort schema als hieronder, dat volstrekt willekeurig is, moet het lukken. Ga je gang! Noteer ook een duidelijke omschrijving.

1.3 De omvang van de armoede in Nederland.

In het in oktober 1998 door het Sociaal Cultureel gepubliceerde boekwerk "Armoede Monitor", wordt aan de hand van het inkomen beoordeeld of huishoudens onder de armoede grens vallen. Er worden twee inkomensgrenzen gehanteerd.

- a. Het sociale minimum, het bedrag waarop een huishouden, gezien de samenstelling, minimaal recht heeft. In 1996 was dat sociale minimum voor een echtpaar zonder kinderen f 1.976, = per maand.
- b. De andere inkomensgrens heet "de lage inkomensgrens". Die ligt gemiddeld f 250, = per maand hoger dan het sociale minimum. Dit inkomen stijgt als de welvaart toeneemt. Dat geldt niet voor het sociale minimum.

In 1996 ontvingen 973 duizend huishoudens een inkomen onder de lage inkomensgrens. Dat is 16% van alle huishoudens. Hiervan leefden er 655 duizend van een inkomen op of rond het sociale minimum. Voor veel huishoudens die van een laag inkomen moeten rondkomen, is dat geen tijdelijke zaak. In 1996 hadden 424 duizend huishoudens vier achtereenvolgende jaren een laag inkomen. Dat is 44% van het totale aantal huishoudens met een laag inkomen. Nog eens 35 % leefde tussen 1993 en 1996 gedurende twee of drie jaar van een laag inkomen.

De "Armoede monitor" meldt ook hoe huishoudens het leven van een laag inkomen beleven:

- Vooral alleenstaanden en eenoudergezinnen noemen zich zelf arm.
- Van echtparen zonder kinderen met een laag inkomen ziet 24% zichzelf als arm,
- Van alleenstaanden zegt 55% moeilijk rond te kunnen komen,
- Van ouders die in hun eentje de kinderen opvoeden vindt 63% zichzelf arm.

Een groot deel van het geld dat huishoudens met een laag inkomen ontvangen, gaat op aan woonlasten (huur, stookkosten). Dat aandeel is de laatste jaren toegenomen, waardoor er maandelijks minder geld overblijft voor voeding, kleding, een nieuwe wasmachine of het lidmaatschap van een club. In 1980 was men 39% kwijt aan woonlasten, in 1996 48%. Ter vergelijking: voor huishoudens met een hoger inkomen lag het aandeel in 1980 op 34% en in 1996 op 39%.

Volgens de "Armoede monitor" komt slechts jaarlijks 2% van de lage inkomens door werk weer boven de armoedegrens uit. Bijstandsgerechtigden en arbeidsongeschikten hebben slechts een geringe kans op betaald werk. Tussen 1990 en 1995 vond een op de zes mensen met een bijstandsuitkering een baan. Bij de arbeidsongeschikten gold dat voor 1 op de 25. Daarnaast lukt het vaak ook niet om de armoede te ontsnappen, omdat de banen die deze groepen krijgen slecht betalen.

11. Verklaar met de begrippen welzijn en welvaart waarom sommige huishoudens met een laag inkomen hun situatie toch niet als arm ervaren.
12. Zou er nog een andere verklaring zijn denk je? Motiveer.
13. Hoe is het volgens jou te verklaren dat arbeidsongeschikten en bijstandsgerechtigden zo' n geringe kans op werk hebben.

14. Vergelijk de cijfers van het CBS van 1998 (meteen hier boven) met de cijfers van juli 2.000 aan het begin van het hoofdstuk. Is de situatie van de minima verbeterd of verslechterd. Motiveer met cijfers en ander feiten.

1.4 Enkele algemene gevolgen van armoede.

Een laag loon of te weinig geld beïnvloedt de **leefstijl**. Deelname aan sociaal en maatschappelijk verkeer wordt ernstig bemoeilijkt. De kans is groot dat men zich geen volwaardig lid van de maatschappij meer voelt. Volgens het heersende arbeidsethos is de status van mensen zonder betaald werk in onze maatschappij laag.

Voeding is een zeer grote uitgavenpost. Het gaat vaak slecht met de gezondheid van arme mensen omdat ze minder op hun voedingsgedrag letten. Verse groenten en fruit zijn vaak uitgesloten omdat dit veel duurder is dan bijvoorbeeld een blik conserven, zeker in de winter wanneer groenten en fruit in prijs stijgen.

Voor iedereen geldt dat een goede **gezondheid** duur is. Ziektekosten horen door het ziekenfonds vergoed te worden. Het is een nadeel, dat het niet altijd duidelijk is wat (gedeeltelijk) vergoed wordt (eigen bijdrage). Ook al wordt alles vergoed, dan zijn de procedures soms nog te ingewikkeld. Naast gezondheidsklachten ontstaan soms ook psychische klachten, doordat men wegens geldgebrek bijvoorbeeld nooit op vakantie kan of de familie kan bezoeken

Op kleding moet ook vaak bezuinigd worden. Op een gegeven moment kan dat niet meer want als ze versleten zijn dan moet je toch weer wat nieuws kopen. Mensen willen er toch graag fatsoenlijk uit zien om het zo min mogelijk te laten merken dat zij geen geld hebben.

De **kosten van wonen** vormen een relatief hoge uitgavenpost voor mensen met een laag inkomen. Huursubsidie kan hierbij wel helpen maar is niet altijd voldoende en niet iedereen heeft er recht op. Ook wordt de huursubsidie steeds lager, terwijl de huren stijgen. Mensen zoeken dus zo goedkoop mogelijke woningen.

Psychologische druk. Mensen die kinderen hebben, voelen zich vaak schuldig, omdat ze niet alles aan hun kinderen kunnen geven. Sommige ouders weten met zuinig leven nog net wat geld te sparen zodat ze sinterklaas of kerst een beetje kunnen vieren. Armoede lijkt van generatie naar generatie te worden doorgegeven. Voor kinderen uit de armere groepen is het moeilijk om uit de armoede te komen en te blijven. Als ze bijvoorbeeld besluiten door te studeren, krijgen ze een studiebeurs. Maar dit betekent dat ze vaak een grote schuld opbouwen bij de overheid. Veel mensen durven dat niet aan. Tijdens de studie hoeven ze geen financiële hulp van hun ouders te verwachten, terwijl studenten met rijkere ouders vaak wel op hen terug kunnen vallen

Sociale contacten zijn belangrijk, maar zijn met weinig geld moeilijk te onderhouden. Men heeft nauwelijks contact meer met de omgeving: kinderen die niet naar een verjaardag van een vriendje of vriendinnetje omdat ze geen cadeautje kunnen kopen of omdat men ze niet kan terugvragen daar dit te duur is. Mensen blijven liever binnen zitten uit schaamte voor hun armoede dan openlijk te laten zien dat ze arm zijn. Anderen kunnen afhankelijk zijn van bus of andere vervoermiddelen om ergens te komen. Als dit te duur wordt, blijven ze liever thuis. Ook de telefoon wordt te duur. Huisdieren moeten vaak de deur uit. Belangrijk is ook dat, de arme mensen die in deze maatschappij leven vaak zien hoe andere mensen leven, en dat zij zoiets niet kunnen. De mensen zoeken een verklaring voor hun financiële situatie. Daarbij geven ze vaak zichzelf de schuld en worden er uitvluchten verzonnen om armoede niet te hoeven laten zien.

15. Maak van de vorige pagina een samenvatting van "Enkele algemene gevolgen van armoede" (vetgedrukt begrippen) waarmee gezinnen met een minimuminkomen te maken krijgen. Neem onderstaand schema met veel ruimte in je schrift over.

Kernwoord:	Korte omschrijving:	Volgorde:

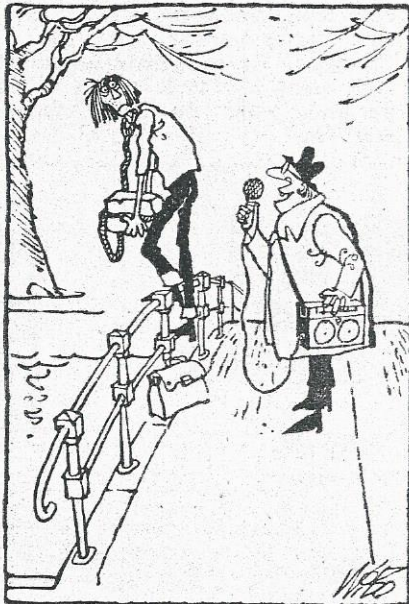
Het gebruiksrecht is verleent
2003 - 2004

16. Bepaal nu voor jezelf een volgorde van AL deze problemen. Bovenaan staat dan het grootste probleem.

1.5 De relatie armoede en gezondheid.

Hiervoor hebben we al enige korte opmerkingen over armoede en gezondheid gemaakt. We gaan daar nu wat dieper op in. Aan de hand van statistisch materiaal ga je zelf op

Positie beursstudent moet worden bekeken

„... èn, kunt u er 'n beetje mee rondkomen? ...”

..... % weer De wijken 01 tot en met 05 vormen het centrum van de stad. Opvallend is dat er links van het Maas -Waalkanaal (zie het landkaartje) nogal wat wijken zijn met mensen in de

onderzoek. Daarna pakken we de draad weer op. Vooraf enige uitleg. Nijmegen is opgedeeld in veertigtal wijken waarover allerlei statistisch materiaal verzameld is: aantal kinderen, omvang criminaliteit, aantal oversteekplaatsen enz. Je kunt het zo gek nog niet bedenken, maar al dat soort informatie ligt bij iedere gemeente gebundeld in een overzichtelijk boekwerk.

Om te beginnen gaan we eerst de informatie bekijken op de pagina "**Bijstand- uitstroom**". Eerst enige uitleg bij die pagina. Als burgers geen betaald werk vinden, kunnen ze een uitkering aanvragen: de Bijstand. Op het plattegrondje staan alle wijken in Nijmegen met de resultaten gerangschikt. Je kunt er het percentage uit aflezen van de mensen dat na een jaar geen uitkering meer nodig had. Belangrijkste reden daarvoor is dat ze betaald werk gevonden hebben.

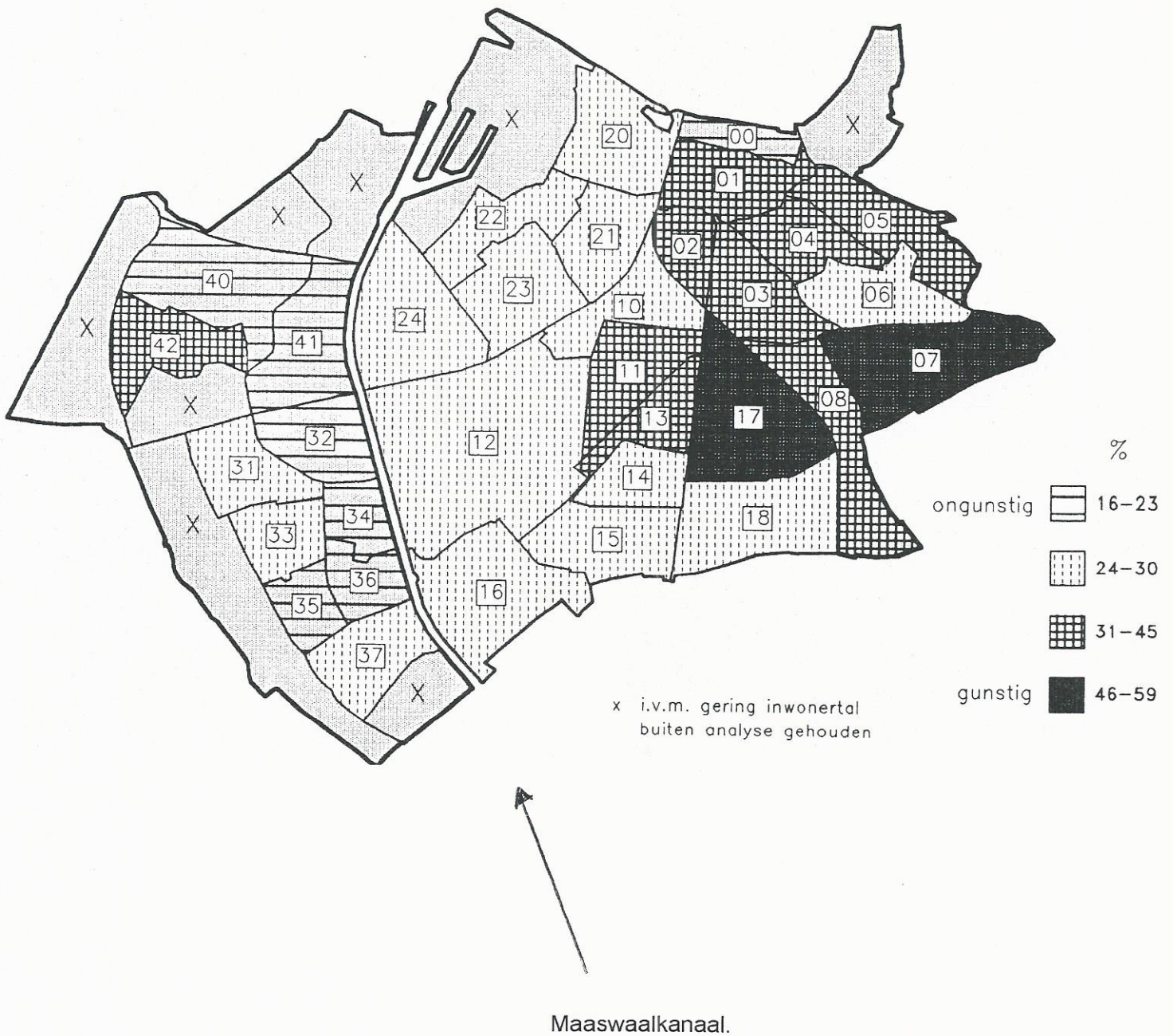
Opdracht:

10 Vul nu in: in wijk 17 en 07 heeft bijna de van de mensen na een jaar weer In wijk 32 is dit veel (vul in gunstig of ongunstiger). Daar heeft maar zo'n

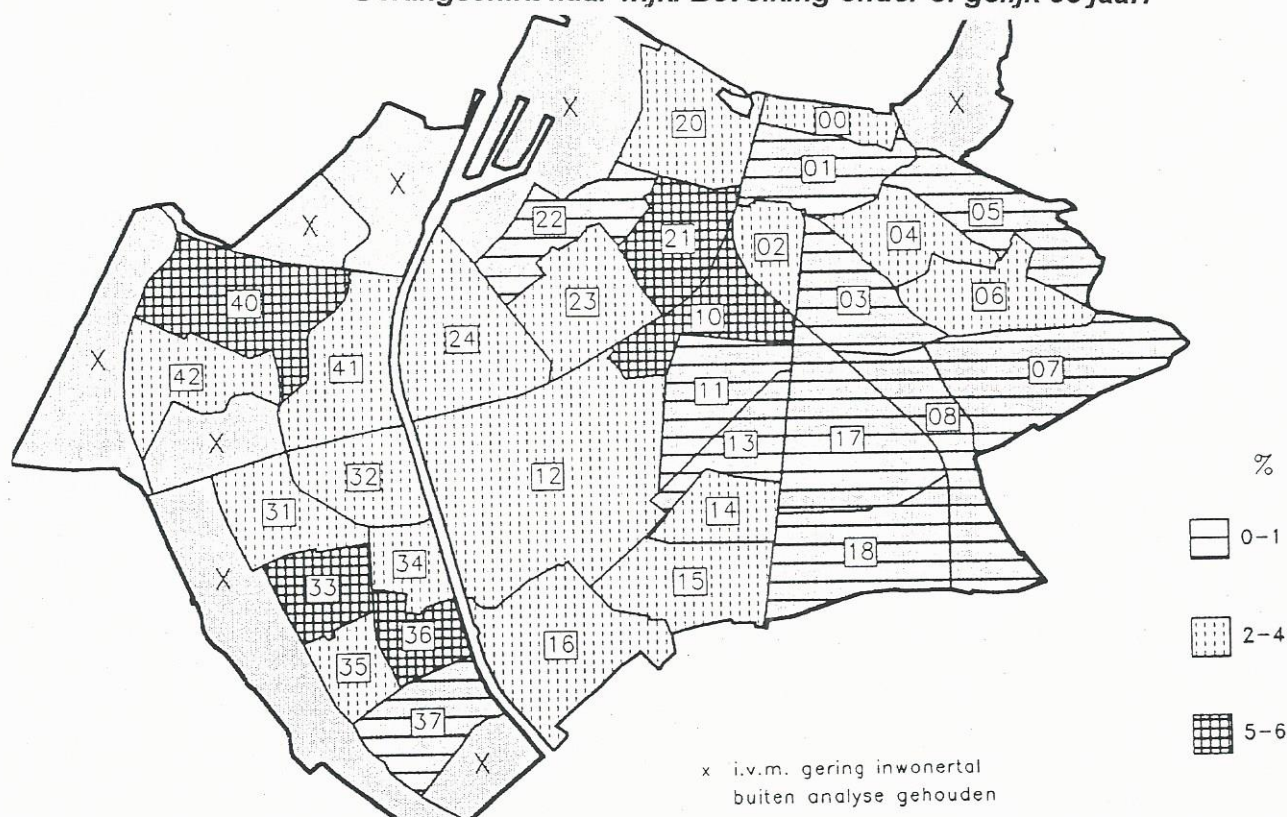
Op een van deze pagina's vind je het overzicht "**Het verschil tussen verwachte en werkelijke sterfte**". In vergelijking met minder welvarende landen worden wij in Nederland vrij oud. Dit is te danken aan de goede gezondheidszorg, aan de medische technieken, preventie enz. Het sterftecijfer wordt altijd weergegeven per 1.000 inwoners. Eerst enkele belangrijke begrippen.

- Als het **sterftecijfer** 20 is, wil dat zeggen dat er van de 1.000 mensen in een jaar zo'n 20 zijn overleden. Toch is het sterftecijfer van wijk tot wijk, niet alleen in Nijmegen, verschillend en dat is toch een beetje vreemd.
- De **verwachte sterfte**: dit is het aantal mensen waarvan men statistisch heeft berekend dat ze na een bepaalde periode zullen overlijden.
- De **werkelijke sterfte**: dit geeft het aantal mensen weer dat in werkelijkheid in een bepaald jaar is overleden. Je kunt je voorstellen dat door een ramp of epidemie de werkelijke sterfte kan afwijken van de verwachte sterfte.

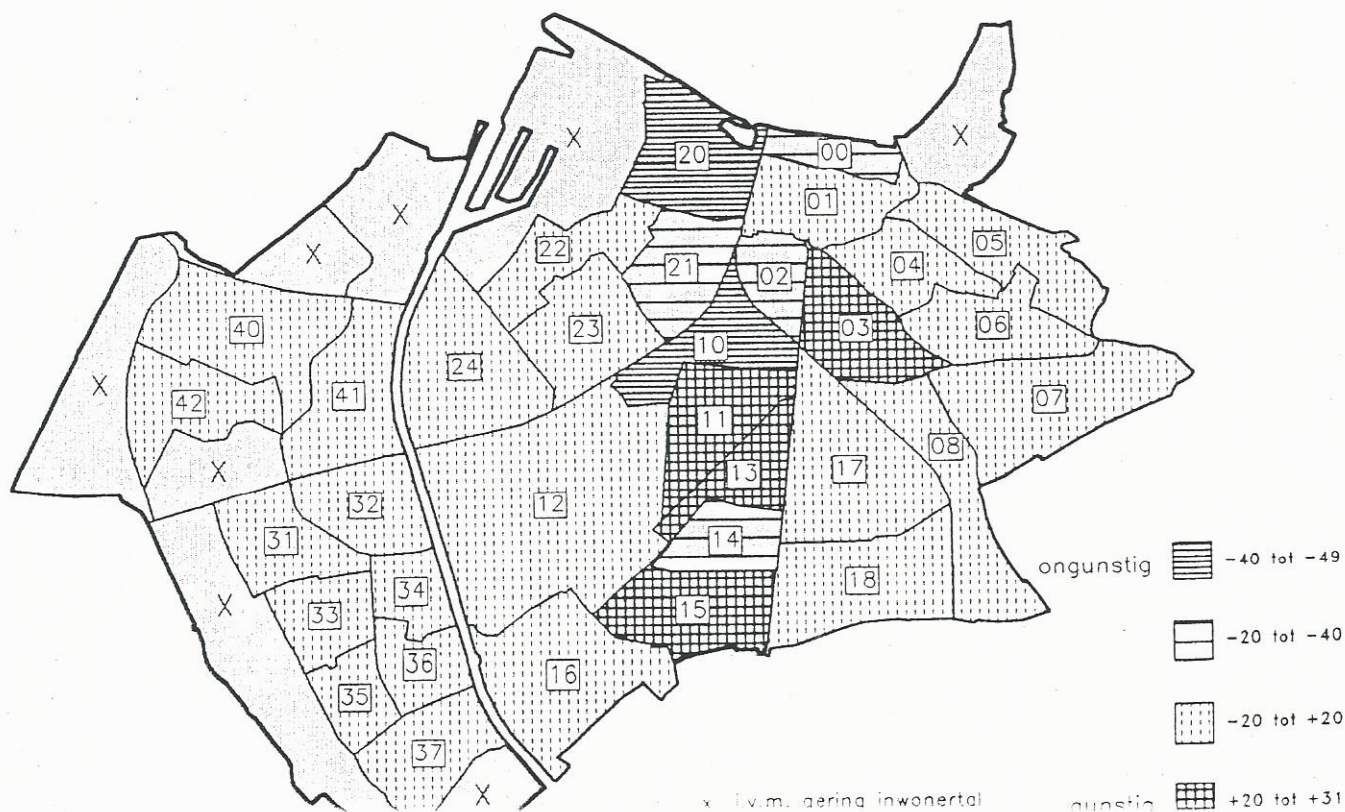
Bijstand – uitstroom.
% mensen dat na 1 jaar is uitgestroomd.

Het percentage mensen dat een Bijstandsuitkering heeft.
Gerangschikt naar wijk. Bevolking onder of gelijk 65 jaar.

Het verschil tussen de verwachte en werkelijke sterfte.

De gemiddelde sterfte stellen we op 20

Opdracht:

Bestudeer het overzicht “*Het verschil tussen verwachte en werkelijke sterfte*” en beantwoord daarna de vragen. Bekijk daar ook de legenda “*gunstig – ongunstig*”. Het gemiddelde sterftecijfer stellen we 20.

Vul in: bij een ongunstig sterftecijfer gaan ... tot ... mensen boven de gemiddelde dood. Bij een gunstig sterftecijfer leven ... tot ... mensen langer dan het gemiddelde. Wijk 21 (Wolfskuil) en 20 (Biezen) zijn volkswijken. Dat wil zeggen wijken waarin de mensen eenvoudige beroepen hebben. De sterftecijfers liggen daar achtereenvolgens op ... tot ... en ... tot **Conclusie:** in deze wijken leven de mensen klaarblijkelijk

17. Welke verklaringen zijn er volgens jou voor deze conclusie te geven? Wijk 11 heet de Hazenkamp. Dit is een parkwijk met relatief hoog opgeleide mensen in de wat hogere beroepen.
18. Vergelijk Wolfskuil (21) met de Hazenkamp op het punt van sterfte en de Bijstanduitstroom. Welk verband zie je?
19. Welke consequenties zou de gemeente daaruit moeten trekken vind jij?

1.5.1 Wat zijn de verklaringen voor de hogere sterftecijfers?

In Nijmegen- West ook meer kanker.

Door onze verslaggever. De Gelderlander 1997.

Uit een onderzoek van de Gemeentelijke Gezondheids Dienst blijkt dat behalve in het nabijgelegen dorp Weurt, ook in Nijmegen -West meer kanker onder de bevolking is geconstateerd dan in de rest van Nederland. Uit onderzoeken van de GGD bleek dat, in vergelijking met de rest van Oost-Nederland, bij mannen vijftig procent meer kanker voorkomt dan statistisch kon worden verwacht. Er is geen relatie aangetoond tussen de milieuvervuiling door de nabijgelegen Afvalverwerking en de elektriciteitscentrale.

Tijdens de informatieavond reageerde de plaatselijke bevolking boos op de beweringen van de wethouder. Deze zei dat roken een van de belangrijkste oorzaken is van longkanker, een vorm die in dat gebied veel voorkomt. Tevens merkte hij op dat slechte voeding een belangrijke invloed heeft op de gezondheid. Juist in wijken met een lage sociaal-economische positie –zoals Nijmegen –West - zou dat een rol spelen.

Bestudeer het bovenstaande artikel om te vragen hierna te maken.

20. Bestudeer de verschillen tussen de verwachte en werkelijke sterftecijfers van de wijken in West, namelijk: 20, 21 en 23.
 21. Is het juist dat daar de sterftecijfers negatiever zijn? Motiveer.
- Bekijk nu eerst de informatie over bijstanduitstroom en beantwoord de vragen.
22. Kun je uit de cijfers afleiden dat de wijken 20, 21 en 23 inderdaad sociaal-economische zwakke wijken zijn? Motiveer je antwoord.
- Bestudeer het artikel “In Nijmegen -West ook meer kanker”.
23. Is er volgens jou een relatie tussen de milieusituatie in West en kanker of zie je meer in de relatie die de wethouder in het artikel legt (gezondheidsgedrag en sterfte)? Motiveer.

Laaggeschoolde tobt eerder met gezondheid.

Van onze verslaggever. Volkskrant 1997.

Hartinfarcten komen minder vaak voor bij mensen met een universitaire opleiding dan bij personen met alleen een lagere school. Van mensen met alleen een lagere school opleiding heeft ruim eenderde (36%) een volledig kunstgebit. Onder de universitair opgeleiden is dat slechts 8%. Uit een rapport blijkt dat mensen met een laag inkomen en geen of laag geklasseerd werk veel minder gezond zijn dan hoog opgeleide mensen. Ze hebben ook een hogere kans op allerlei ziekten. Verder roken deze groepen meer en eten ze ongezonder dan hoog opgeleiden.

Deze verschillen werden al sinds de Tweede Wereldoorlog geconstateerd, maar de verschillen zijn alleen maar groter geworden. Bij publiekscampagnes op het terrein van de gezondheidsvoorlichting moet speciaal aandacht aan de lagere groepen besteed worden. Kwetsbare groepen -zoals migranten, moeders en kinderen- dienen ook apart benaderd te worden. Ook dienen geselecteerde steden en wijken gerichte steun te krijgen.

24. Wat is de belangrijkste conclusie uit het bovenstaande artikel?
25. Uit het onderzoek in het artikel blijkt dat 36% van de mensen met alleen een lager schoolopleiding een kunstgebit hebben. Wat zegt dat over de relatie gezondheid en gezond leven denk jij?
26. Hoe is het volgens jou te verklaren dat de gezondheid van mensen met een lagere opleiding zo slecht is?
27. Welke gemeentelijke diensten en instellingen in de gemeente houden zich bezig met gezondheid? Gebruik de gemeentegids en vul het schema hieronder in.

Gemeentelijke dienst/ instelling:	Activiteit:	Doelgroep:

Het gebruiksrecht is verleend voor 2003 - 2004

28. Selecteer op grond van het schema "Het verschil tussen verwachte en werkelijke sterfte" en op grond van "Bijstand uitstroom" twee wijken die absoluut **niet** in aanmerking zouden komen voor gerichte steun van de gemeente.
29. Selecteer op grond van het schema "Het verschil tussen verwachte en werkelijke sterfte" en op grond van "Bijstand uitstroom" twee wijken die absoluut **wel** in aanmerking zouden komen voor gerichte steun van de gemeente.
30. Zou gezondheidsvoorlichting bij de doelgroep aanslaan denk je?

1.6 Welke risicogroepen zijn er?

Niet alle bevolkingsgroepen lopen evenveel risico om lange tijd van een minimuminkomen te moeten leven. Uit onderzoek is gebleken dat voor sommige groepen het risico om in een armoede situatie terecht te komen, veel groter is. Ouderen, allochtonen, mensen met een laag opleidingsniveau, eenoudergezinnen en chronisch zieken of gehandicapten blijken vaak van een minimuminkomen te moeten leven. Verder blijkt ook dat een laag inkomen voor hen een langdurige zaak is. Men heeft weinig kans om de inkomenspositie te verbeteren. Dit kan komen doordat de uitkeringssituatie vrijwel zeker niet verandert, of omdat het werk wat men vindt laag betaald is. In de huidige tijd betekent het namelijk niet dat het vinden van werk ook

automatisch inhoudt dat je meer gaat verdienen. Meestal ontvangt men dan het minimuminkomen. Een groot percentage van de **risicogroepen** ligt bij de eenpersoonshuishoudens. Verder mogen studenten en parttime werkenden niet uitgesloten worden.

31. **Slotopdracht.** Nadat we veel informatie bestudeerd hebben, is het noodzakelijk dat dit overzichtelijk gerubriceerd wordt. Vat de kenmerken van de meer welgestelde wijken en de meer achterstandswijken samen op de punten zoals die hiervoor behandeld zijn. Op dit moment zit je nog goed in de stof en kun je in korte tijd een goede samenvatting maken. Het schema hieronder is te klein, neem het ruimer over.

Kenmerken. Wat kun je zeggen over....	Arbeiderswijken zoals Wolfskuil of Biezen:	Parkwijken zoals Hazenkamp:
Het aantal burgers met een Bijstandsuitkering.		
Het verschil in de verwachte en werkelijke sterfte.		
Gezondheidssituatie en de eventuele verklaringen hiervoor.		
De relatie armoede en gezondheid		
Risicogroepen.		
Gemiddelde scholing		

Hoofdstuk 2. Armoedebeleid en de centrale overheid.

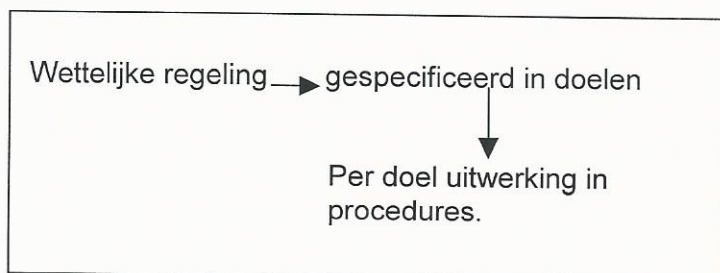
2.1 Welke rol speelt de overheid met betrekking tot armoede?

We gaan eerste uitleggen wat de relatie is tussen armoede en welzijn. Daarna gaan we bekijken welke activiteiten de centrale overheid (het Rijk) ontplooit. Later komt het gemeentelijke beleid aan de beurt.

2.1.1. Welzijn. De globale inhoud van de wettelijke regelingen.

In dit hoofdstuk gaan we het overheidsbeleid bekijken met betrekking tot de armoede. Het welzijnsbeleid van een gemeente wordt gevoerd vanuit een zogenaamde gemeentelijke dienst (en afdeling daarbinnen de organisatie) met de naam "Welzijn" in zich. Onder **welzijn** verstaan we: *alle zaken die bijdragen aan de kwaliteit van het leven van mensen. Mensen zitten lekker in hun vel en voelen zich gelukkig. Je begrijpt dat dit niet afhankelijk hoeft te zijn van geld. Een miljonair kan unhappy zijn.* Uit de voorbeelden hierna wordt het meteen duidelijk.

Het rijk geeft ook in dit geval de wettelijke kaders aan van het welzijnsbeleid. De **Welzijnswet** van 1987 is zeer belangrijk voor dit beleidsterrein. Het welzijnsbeleid is vooral gericht op het scheppen van voorwaarden voor de maatschappelijke en sociaal-culturele

ontplooiing van (groepen) mensen. De Welzijnswet heeft een nieuwe ordening aangebracht in de taakverdeling tussen rijk, provincie en gemeente. Delen van het beleid zijn gedecentraliseerd en de lagere bestuurslagen hebben een grote mate van beleidsvrijheid. De Welzijnswet is gericht op de

bevordering van het maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn van de burgers. Welzijn wordt bevorderd op de volgende **deelgebieden**:

1. openbaar bibliotheekwerk
2. vormingswerk en sociaal-cultureel werk
3. emancipatie en opbouwwerk
4. maatschappelijke opvang en hulpverlening

Dat betekent dat er vele, uiteenlopende activiteiten en voorzieningen onder Welzijn vallen: van peuterspeelzalen, opvang van vluchtelingen tot subsidie aan sportclubs. Ook sociale hulpverlening en maatschappelijk werk, bibliotheken en allerlei vormen van recreatie vallen eronder.

De gemeente heeft een grote mate van zelfstandigheid (autonoom) en kan naar eigen inzicht prioriteiten stellen en afwegen aan welke activiteiten zij meer of minder energie wil steken. Dat betekent dat, afhankelijk van de behoefte of de situatie in de achterstandswijken, hiermee meer of minder rekening kan worden gehouden. Ook mag de gemeente welzijnsvoorzieningen steunen die niet op de lijst van de minister staan. Het voornaamste **beleidsinstrument** waarmee de gemeente te werk gaat is het treffen van subsidieregelingen, de zogenaamde welzijns subsidies. Via een **subsidieverordening** (een belangrijk begrip binnen de eindterm) wordt een procedure gehanteerd voor het toekennen van subsidies. Zo'n **procedure** bepaalt de wijze waarop de subsidies aangevraagd moeten worden, binnen welke termijn, welke gegevens men dient in te sturen, het orgaan dat op de aanvraag beslist en de mogelijkheden om in beroep te gaan.

1. Onder welke van de 4 deelgebieden (zie boven) vallen de welzijnsactiviteiten volgens jou?

Welzijnsactiviteiten:	Hoort bij deelgebied:
Minderheden door taal- en computercursussen vooruit helpen	
Het wegwerken van de ondervertegenwoordiging die achterstandsgroeperingen hebben in de ouderraad en het schoolbestuur	
Subsidie geven voor jeugd- en jongerenwerk	
Het stimuleren van sociale en culturele activiteiten in de wijk.	

Het is van belang te weten dat het rijk veel meer bevoegdheden heeft dan de gemeente. Hoewel er sprake is van **decentralisatie**, het overdragen van bevoegdheden van het rijk naar lagere bestuursorganen, hebben de gemeentes op dit gebied een niet zo'n grote, autonome taak. **Autonomie** wil zeggen dat de provincie en gemeentes de taken en bevoegdheid hebben om hun eigen huishouding te regelen. Deze zijn terug te vinden in de Grondwet (art. 124) en de Gemeentewet (art. 109).

Zo zegt artikel 109, lid 2 van de Gemeentewet: "Regeling van bestuur kunnen van het gemeentebestuur worden gevorderd bij of krachtens een andere dan deze wet ter verzekering van de uitvoering daaraan, met dien verstande dat het geven van aanwijzingen aan het gemeentebestuur en het aan het gemeentebestuur opleggen of in zijn plaats vaststellen van besluiten, slechts kan geschieden indien de bevoegdheid daartoe bij de wet of krachtens de wet bij provinciale verordening is toegekend".

Taken die de gemeente wel autonoom mag uitoefenen liggen op het gebied van bevolking, openbare orde, volkshuisvesting enz. De gemeente mag eigenlijk niet veel doen. Als de gemeente bijvoorbeeld in haar minimabeleid de landelijke grenzen overschrijdt, kan zij worden teruggefloten door de centrale overheid. Een gemeente mag bijvoorbeeld ook niet aan alle mensen met een laag inkomen zomaar een extraatje verstrekken. Dat is inkomenspolitiek en voorbehouden aan Den Haag.

2.1.2 (Welzijns)organisaties en armoede.

In deze paragraaf gaan we ons bezig houden met de organisaties die met armoede te maken hebben. Er bestaan verschillende belangenorganisaties die regelmatig geconfronteerd worden met het probleem van de minima. Deze belangenorganisaties zijn onder andere:

- het Werklozencentrum (In Nijmegen is dat Unitas)
- de Belangenvereniging WAO /AAW
- de FNV Vrouwenbond

Ook bestaan er verschillende instellingen die zich met armoede bezighouden:

- Dienst Sociale Zaken (GSD)
- Gemeenschappelijk Administratie Kantoor (GAK)
- Budget Advies Centrum (BAC)
- Gemeentelijk gezondheids- en geneeskundige dienst (GG & GD)
- Het regionale elektriciteitsbedrijf
- De regionale Instellingen voor Maatschappelijke werk (rond Nijmegen is dat het NIM)
- Het NIBUD, nationaal instituut voor budgetvoorlichting

Deze instellingen spelen een rol bij het verstrekken van minimumuitkeringen (AAW, Bijstand etc.), bij de schuldenproblematiek en bij het gemeentelijke minimabeleid. Er kunnen psychische klachten ontstaan door schulden. Het NIM speelt een belangrijke rol bij het motiveren van de klant om door te zetten en helpt bij het opstellen van een verantwoord uitgavenpatroon (budgetteren). Het doel hiervan is het voorkomen van het maken van nog

meer schulden. De GG & GD speelt een rol wat betreft de gezondheid van de minima. Het regionale elektriciteitsbedrijf, NUON speelt een rol doordat men soms - als gevolg van achterstallige betalingen - soms moet overgaan tot afsluiting. De GSD is een gemeentelijke instelling waartoe veel klanten van de laagste inkomensgroep behoren. De gemeente kan bepalen hoe zij moet werken. Daarnaast verleent de GSD Bijzondere Bijstand, waar iedere burger aanspraak op kan maken. Het NIBUD is een onafhankelijke stichting die het budgetteren propageert als hulpmiddel om de inkomsten en uitgaven binnen een huishouden op elkaar af te stemmen.

Volgens de eindtermen dien je het e.a. te weten van de welzijnsinstellingen van jouw gemeente. Hiervoor hebben we al allerlei voorbeelden gegeven. Nu ben jij aan de beurt.

2. Zoek in je gemeentegids minstens vijf andere dan de hier in de tekst genoemde welzijnsinstellingen op. Beschrijf (indien mogelijk) in meerdere regels per instelling welke activiteiten ze ontplooiën en welke steun ze aan de doelgroepen geven. Dit is ook zo'n vraag die in het proefwerk aan de orde kan komen.

Gemeentelijke dienst/ instelling:	Activiteit. Korte beschrijving van wat men doet, wie men steunt enz.	Doelgroep. Op wie richt men zich?

2.2 Beleidsinstrumenten (centrale overheid) op het gebied van de armoede.

De gemeenten zijn actief op een aantal zogenaamde beleidsterreinen zoals: volkshuisvesting, onderwijs, welzijn enz. Om het wettige kader van de werkzaamheden te onderstrepen en in goede banen te leiden, is er sprake van **beleidsinstrumenten**. Dit zijn formele middelen waarmee burgers verplicht kunnen worden om zich aan bepaalde gedragingen te houden of waaraan burgers bepaalde rechten kunnen ontleen. In feite zijn de beleidsinstrumenten dus het gereedschap waarmee het materiaal bewerkt wordt. De zeven verschillende soorten beleidsinstrumenten van rijk en gemeente op het gebied van *Armoede* komen hieronder aan de orde.

Het rijk kan via verschillende soorten wetten de minima helpen. Het belangrijkste instrument is de Algemene Bijstandswet (1). De gemeentes hebben de verplichting –en dat is dan meteen de eerste taak- om mee te werken aan de uitvoering van de regelingen van een hogere bestuurslaag. In dit geval het verstrekken van uitkeringen in het kader van de Algemene Bijstandswet. Dit noemen we **medebewind**. Ruimte voor een eigen politieke inkleuring van de regels van de Bijstandswet is er niet. Je zult begrijpen dat een lokale verandering van deze centrale regels (bijvoorbeeld een versoepeling van de regels) nooit door het rijk zal worden getolereerd.

Gepaard aan de Bijstandswet gaat (2) het begeleiden van bijstandsgerechtigden naar betaald werk. Het motto is: werk voor uitkering. Vervolgens (3) kan de gemeente (autonoom) een politiek voeren van armoedebestrijding en kwijtschelding (4) van gemeentelijke belastingen. Verder (5) kunnen minima verschillende uitkeringen krijgen via andere wetten.

Als je bijvoorbeeld werkloos bent krijg je een uitkering via de Werkloosheidswet. Deze heeft tot doel werknemers te verzekeren tegen financiële gevolgen van werklozen. De overheid kan op de zesde plaats een lokaal werkgelegenheidsbeleid voeren. Op deze manier probeert zij werk te creëren voor werklozen.

Via de Wet Sociale Werkvoorziening (6) tenslotte kan de plaatselijke overheid aangepaste werkgelegenheid scheppen voor personen die er niet in slagen onder normale omstandigheden werk te verrichten. Degene die in aanmerking komen zijn personen onder de 65 jaar zoals lichamelijk of verstandelijke gehandicapten.

In 1995 presenteerde minister Melkert de **Armoedenota**. De Armoedenota bevat de eerste erkenning van Rijkswege dat er armoede bestaat, verborgen achter de welvaart. Kenmerken van deze armoede zijn, naast een langdurig tekort aan financiële middelen, ook een gebrek aan een goede toekomst en verbetering van de persoonlijke situatie. Onder de titel "Vermindering van vaste lasten, bevordering rondkomen" stelt de Armoedenota een aantal wijzigingen in de huursubsidie voor, die moeten voorkomen dat de huur een groter deel van het inkomen inneemt. De Armoedenota geeft de Bijzondere Bijstand een aantal mogelijkheden om de effectiviteit ervan te bevorderen.

3. Opdracht:

Het schema hieronder is op deze manier te klein om in te vullen. Neem het veel ruimer over (in je schrift). Maak een samenvatting van de beleidsinstrumenten 1 t/ m 10 (?) van de overheden. Alleen bij instrumenten van de gemeente dien je de laatste twee kolommen in te vullen. Ook in de komende paragrafen komen nog meer beleidsinstrumenten.

Schema: beleidsinstrumenten van de overheden op het gebied van de armoede.

Beleidsinstrumen- ten (geef een korte naam):	Beschrijving (indien mogelijk):	Volgens mij een autonome taak omdat:	Volgens mij een taak via medebewind omdat:
1			
2 enz. t / m 10 (?)			

2.2.1 De Algemene Bijstandswet (ABW) verder toegelicht.

Mensen komen voor de bijstand in aanmerking als ze niet meer kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten om in leven te blijven. Op 1 januari 1996 is de nieuwe Bijstandswet in werking getreden. De nieuwe Bijstandswet moest de oude op een aantal punten verbeteren namelijk:

- Stimuleren van uitstroom uit de bijstand. Hiermee bedoelen we dat de gemeente ervoor moet zorgen dat zo weinig mogelijk mensen in de bijstand zitten en dat ze er zo *kort* mogelijk gebruik van maken.
- Beter afstemmen van de bijstand op de individuele omstandigheden. Zo kan de hoogte van de uitkering afhankelijk van de situatie vastgesteld worden. Bovendien beschikt de Sociale Dienst over meer mogelijkheden om fraude tegen te gaan.
- Beter afstemming op beschikbare voorzieningen.

De nieuwe Bijstandswet geeft gemeenten de ruimte voor het voeren van een eigen beleid. Er zijn alleen nog een paar landelijke basisnormen. De uitkering wordt meer afgestemd op individuele behoeften. Hierbij speelt het mee of de primaire levensbehoeften met iemand gedeeld kunnen worden. De wet gaat er wel vanuit dat iedereen zoveel mogelijk in zijn eigen levensbehoeften kan voorzien. Als dit voor iemand niet mogelijk is, dan kun je een beroep doen op de bijstand.

Wie komen er niet in aanmerking voor de bijstand? Enkele groepen komen niet in aanmerking voor bijstand. Studenten, want zij ontvangen studiefinanciering. Jongeren tot 18 jaar, dan is er een uitkering ter hoogte van de kinderbijlslag. Verder gedetineerden. Is men tussen de 18 en 21 jaar en een half jaar of langer werkloos dan krijg je een baan aangeboden via de Jeugdwerkgarantiewet. Verder: mensen die in een inrichting zitten (18 tot 21 jarigen), mensen die langer dan toegestaan, wegens vakantie in het buitenland zijn.

Eigen bijdrage medicijnen voor ziekenfondspatiënten

Jongeren van 18 tot 21 jaar komen nog heel beperkt in aanmerking voor de bijstand. Als zij binnen een half jaar na het eindigen van de opleiding nog geen baan hebben gevonden, moet de gemeente verplicht voor een garantiebaan zorgen. Boven op de landelijke basisnormen kan de gemeente een toeslag geven van maximaal 20 % van het netto minimumloon

Het basisbedrag voor mensen die getrouwd zijn, geldt ook voor mensen die niet getrouwd zijn maar die een gezamenlijke huishouding voeren (samenwonenden). Behalve wanneer het bloedverwanten in de eerste graad betreft. De eerste graad betekent ouder – kind. Een gezamenlijke huishouding betekent als beiden hun hoofdverblijf hebben in een huis en voor elkaar zorgen, bijvoorbeeld door de huishoudkosten te delen.

In de volgende situaties is er sprake van een **gezamenlijke huishouding**:

- Als ex-echtgenoten weer gaan samenwonen;
- Als er een samenlevingscontract is opgesteld waarin verplichtingen staan tot het betalen van een bijdrage in de huishouding
- Als een partner een kind heeft erkend.

Aan de bijstand zijn plichten verbonden. Het belangrijkste is dat je er alles aan moet doen om een baan te vinden. Voor ongehuwde samenwonenden geldt deze regel voor beide partners, behalve wanneer iemand 57 en een half jaar of ouder is, of wanneer iemand een kind verzorgt onder de vijf jaar. Bij de aanvraag zal de Sociale Dienst onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om snel weer te gaan werken of misschien een opleiding te laten volgen.

Wanneer de bijstand afgewezen wordt, kun je een bezwaarschrift indienen bij het college van B en W. Als je wilt kun je daarna nog in beroep gaan bij de arrondissementsrechtbank. Mocht het hier nog niet lukken dan kun je in cassatie gaan bij de Centrale Raad van Beroep. De beslistermijn voor de ABW is acht weken.

Hieronder vind je een schema over de netto bijstandsbedragen per maand waarmee je een beeld krijgt van de bedragen waarvan de mensen moeten rondkomen. Iedereen is zelf verantwoordelijk om in z' n bestaan te voorzien. Hoe hoog de bijstand voor iemand zal zijn, hangt af van de omstandigheden waarin die persoon zit en wat zijn mogelijkheden zijn. De ABW kent drie landelijke basisnormen:

- Een echtpaar krijgt een basisbedrag van 100 % van het netto minimumloon
- Een alleenstaande ouder krijgt 70 % van het netto minimumloon
- Een alleenstaande vanaf 21 jaar krijgt 50 % van het netto minimumloon.

Kijk maar eens naar de staatjes hieronder. Kunnen alleenstaande ouders de woonkosten niet met anderen delen, dan kan de gemeente een toeslag geven van maximaal 20% van het netto minimumloon.

Niet al het spaargeld hoeft aangesproken te worden voordat je voor bijstand in aanmerking komt. Het vrij te laten vermogen is voor gezinnen: f 19.700; voor alleenstaanden: f 9.850. Voor mensen in de bijstand, die een eigen huis hebben, wordt nog eens f 15.000 vrijgelaten. Voor mensen die een bijstandsuitkering ontvangen en een eigen huis bewonen, geldt een extra vrijlating. Bij hen wordt van het vermogen in het huis namelijk nog eens f 15.000, = volledig vrijgelaten en van het meerdere de helft. De totale vermogensvrijlating is begrensd tot f 79.400, = voor gezinnen en f 69.700, = voor alleenstaanden.

Tabellen: Bijstandsuitkeringen en

Kinderbijslag.

Voor mensen jonger dan 21 jaar met een of meer kinderen die tot hun last komen, gelden hogere bedragen:

	per maand	vakantie- uitkering	totaal
Gehuwden en ongehuwd samenwonenden			
- beiden jonger dan 21 jr.	f 1090,71	f 59,83	f 1150,54
- een partner jonger dan 21 jr.	1744,89	95,71	1840,60
Alleenstaande ouders	745,28	40,88	786,16

Normbedragen voor mensen van 21 jaar tot 65 jaar die een uitkering krijgen op grond van de Algemene bijstandswet

	per maand	vakantie- uitkering	totaal
Gehuwden of ongehuwd samenwonenden	f 1999,22	f 109,66	f 2108,88
Alleenstaande ouders	1399,46	76,76	1476,22
Alleenstaanden	999,61	54,83	1054,44

I. Kinderen geboren vóór 2 oktober 1994:

	t/m 5 jr	6 t/m 11 en 18 t/m 24 jr	12 t/m 17 jr
Gezinnen met:			
1 kind	f 321,92	f 459,89	f 597,86
2 kinderen	367,91	525,58	683,25
3 kinderen	383,23	547,47	711,71
4 kinderen	416,21	594,58	772,95
5 kinderen	435,99	622,84	809,69
6 kinderen	449,18	641,69	834,20

N.b.: zodra een kind 6, 12 of 18 jaar wordt, is tabel II van toepassing.

II. Voor kinderen die zijn geboren na 1 oktober 1994 en vóór 1 januari 1995 en kinderen die na 1 oktober 1994 6, 12 of 18 jaar zijn geworden:

	t/m 5 jr	6 t/m 11 en 18 t/m 24 jr*	12 t/m 17 jr
Gezinnen met:			
1 kind	f 321,92	f 390,91	f 459,89
2 kinderen	367,91	446,74	525,58
3 kinderen	383,23	465,35	547,47
4 kinderen	416,21	505,39	594,58
5 kinderen	435,99	529,41	622,84
6 kinderen	449,18	545,44	641,69

Onderstaande gezinnen e /o individuen maken door omstandigheden gebruik van de Bijstandsuitkering. Bereken e.a. met de staatjes op de vorige pagina.

Jan (24) woont samen met Mariet (18). Ze hebben een kind van 1 ½ jaar. Ze genieten een Bijstandsuitkering.

4. Bereken de hoogte van het totale maandelijkse inkomen.

Kees (44) is gehuwd met Clara (41). Samen hebben ze drie kinderen: Mara van 23, Joep van 11 en Balda van twee jaar.

5. Bereken de hoogte van het totale maandelijkse inkomen.

Yvonne is een alleenstaande vrouw van 54 en geniet een Bijstandsuitkering. Ze heeft een tweeling van 13 jaar.

6. Bereken de hoogte van het totale maandelijkse inkomen.

2.2.2 Bijzondere Bijstand

Alle bijstand die de Sociale Dienst geeft buiten de algemene bijstand valt onder **Bijzondere Bijstand**. Bijzondere Bijstand is alleen mogelijk als iemand in bijzondere omstandigheden verkeert, waardoor hij hogere kosten heeft. Vaak hebben deze te maken met de gezondheid of leefomstandigheden. Bijstand is altijd een aanvulling op de eigen inkomsten en /of het vermogen. Bijna alle soorten inkomsten tellen mee.

Hot gebruikersrecht is verleend voor 2001 - 2002

Bij overlijden is er recht op een overlijdensuitkering ter hoogte van de tot dan betaalde uitkering. Deze krijgt de partner, of wanneer er geen partner is, de minderjarige kinderen. De uitkering wordt gegeven door de gemeente waar degene die er recht op heeft woont. De gemeente bepaalt welke gegevens er bij de aanvraag moeten worden gegeven, en dat zoekt zij ook uit, of alles juist en volledig is. De uitkering wordt maandelijks uitbetaald. Bij een echtpaar of samenwonenden aan ieder voor de helft.

Degene die een bijstandsuitkering heeft en een uitgave moet doen, maar dat op dat moment niet kan opbrengen, kan een beroep doen op de Bijzondere Bijstand. Voorbeelden zijn: een bril, kunstgebit of orthopedisch schoeisel. De Bijzondere Bijstand kan ook aangevraagd worden omdat duurzame gebruiksgoederen het na verloop van tijd begeven en men er geen geld voor heeft kunnen reserveren. Dan moet je denken aan artikelen als: koelkast, wasmachine. Dieetkosten en begrafenis- of crematiekosten kunnen ook flink oplopen. In feite gaat het om allerlei soorten kosten. Een uitkering via de Bijzondere Bijstand hoeft niet altijd in de vorm van een gift te zijn. Een lening is ook mogelijk.

Voorheen moesten aanvragen voor deze vorm van bijstand individueel worden getoetst: iedereen die om een bijdrage vroeg, moest aantonen dat ook daadwerkelijk nodig te hebben. Sinds 1997 is het ook mogelijk om de Bijzondere Bijstand groepsgewijs of categoriaal te verstrekken. Wie tot de groep behoort, krijgt - op aanvraag - bijstand. Deze wijziging moet de drempel naar de Bijzondere Bijstand verlagen. Het geld voor het verstrekken van Bijzondere Bijstand krijgen de gemeenten via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Tegelijkertijd moeten de gemeenten ook bijhouden wat ze aan armoedebestrijding uitgeven.

De Bijzondere Bijstand is dus een belangrijk onderdeel van het gemeentelijke minimabeleid. De gemeentes kennen ook een beleid op dit gebied. Deze bestaat uit:

- * prioriteiten geven aan uitgaven voor scholing en kinderopvang
- * het bestrijden van het laten liggen/ niet gebruik maken van voorzieningen
- * het in stand houden van het voorzieningenniveau

In de tabel hieronder vind je enkele voorbeelden van uitgaven van de Bijzondere Bijstand in Nijmegen. Er werd er in totaal ruim vijf en een half miljoen uitgegeven. Je kunt zien dat de uitgaven over het algemeen sterk zijn gestegen. De "uitstroom" staat voor financiering van opleidingen, uitgaven voor kinderopvang.

Categorie:	jaar 1	Jaar 2
Uitstroom	F 198.000	F 368.000
Duurzame gebruiksgoederen	F 768.000	F 732.000
Leenbijstand	F 852.000	F 1.527.000
Medische kosten	F 126.000	F 192.400
Bijstand voor schulden	F 162.000	F 337.000

De gemeente verstrekt de Bijzondere Bijstand voor verschillende voorzieningen. Belangrijk hierbij is de vraag of er bijzondere omstandigheden zijn waardoor iemand noodzakelijke kosten niet kan betalen. De gemeente Nijmegen vindt het ook belangrijk dat de Bijzondere Bijstand niet alleen toegankelijk is voor klanten van de Sociale Dienst maar ook voor andere groepen met een minimuminkomen.

Sinds 1996 is er landelijk een stijging te constateren van het beroep dat burgers doen op de Bijzondere Bijstand. In 1994 hielden de meeste gemeentes (54%) zelfs nog geld over van dit budget. Dat is toch wel heel raar. Hoe kan dat?! In de praktijk bleek het voor de minima een te grote barrière om hiervan gebruik te maken. De redenen hiervoor zijn: schaamte voor de armoede, teveel uiteenlopende regelingen, teveel en onduidelijke regels, onwetendheid door isolement, frustratie. Sinds 1996 wordt er beter gebruik gemaakt van de mogelijkheden en in

dat jaar besteedden de gemeentes 285 miljoen aan armoedebeleid tegenover 189 miljoen in 1995. Het totale budget werd door de minister van Sociale Zaken in 1997 opgetrokken tot 680 miljoen per jaar. Vooral de grote steden bleken veel aan armoedebeleid te doen. Steden met meer dan 100.000 inwoners geven per inwoner ruim tien maal zoveel keer zoveel uit als gemeenten met minder dan 10.000 inwoners.

HELP.

De ANW, de WIW, Noodzakelijkheidsverklaring, de WAGW, Strafkorting, Maximale Huurgrens. De onbegrijpelijke afkortingen vliegen je om de oren als je op de een of andere manier met de sociale zekerheid te maken krijg. Maar in een situatie dat elk dubbeltje omgekeerd moet worden, is kennis hierover juist heel belangrijk. Om mensen te helpen in de wirwar van regelingen is er in Nijmegen sinds kort sprake van "Loketbegeleiding" bij de Sociale Dienst. Het initiatief is afkomstig vanuit de kerken. Tien vrijwilligers hebben een korte training gekregen om de burgers te helpen. "Ik hielp iemand die recht bleek te hebben op een aanvullende uitkering. Hij sprak niet zo goed Nederlands en had de neiging snel af te haken".

2.3 Armoedeval.

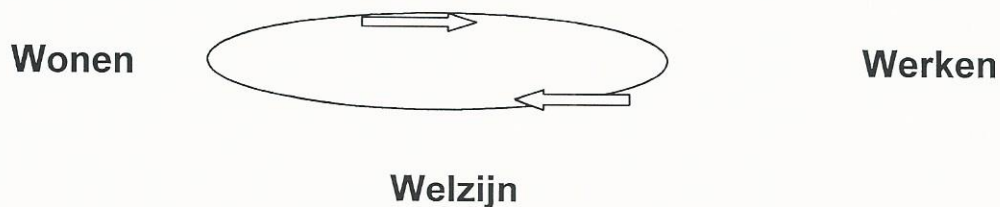
Voor veel mensen met een uitkering is het een vurige wens om uit de afhankelijke situatie te komen en zelf voor een inkomen te zorgen. Voor veel burgers die al langer een uitkering genieten, betekent dat vaak een lange weg. Alle zeilen moeten bijgezet worden om voor de werkgever weer aantrekkelijk te zijn. Een moderne scholing waarbij de nieuwste technieken (computerprogramma's) worden aangeleerd, is nog wel het minst. Juist voor mensen die een maximaal gebruik weten te maken van de voorzieningen van de rijksoverheid en van de gemeente blijkt er een groot probleem op te doemen: de **armoedeval**. Hiervan is sprake als betaalde arbeid uiteindelijk niet (veel) meer oplevert dan een uitkering met eventuele extra's (huursubsidie bij een lager inkomen, Bijzondere Bijstand, kwijtschelding van lokale lasten enz.). Uit onderzoek blijkt dat 80.000 werklozen er maar 5% beter van worden als ze een baan accepteren op minimum niveau. Hoe graag mensen ook willen werken, niemand wil daar financieel op achteruit gaan. Hoe is dit nou op te lossen? Wellicht stelt de regering voor iedereen die in een dergelijke situatie verkeert (van bijstand naar betaald werk) een premie ter beschikking van vierduizend gulden die in parten van vier om het halve jaar wordt uitbetaald. Verder wil men op het ministerie met gemeenten maatregelen bespreken op het gebied van "het oerwoud van gemeentelijke ondersteuningsmaatregelen".

7. Vul het schema Beleidsinstrumenten van enkele pagina's terug verder in met het laatste instrument dat we hier behandeld hebben.
8. Worden burgers niet in de watten gelegd met de Bijzondere Bijstand?
9. Wat vind jij van het idee dat burgers voor een ABW-uitkering in aanmerking komen terwijl ze nog een eigen huis hebben?
10. Wat vind jij van het idee van de loketbegeleiding? Motiveer. Zie hierboven "Help".
11. Waarom wordt bij de armoedeval de premie in parten van vier uitgekeerd denk jij?
12. Welk ministerie zal voor de premie verantwoordelijk zijn denk je?

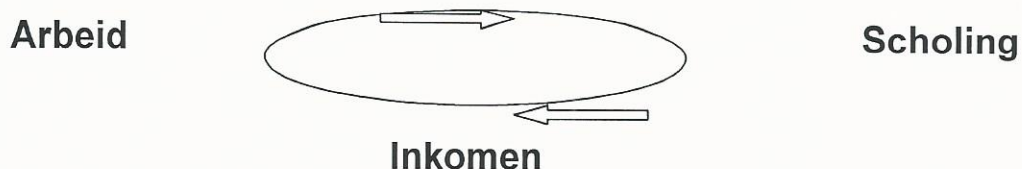
Hoofdstuk 3. Armoedebeleid van gemeenten (decentraal).

3.1 Sociale vernieuwing.

Vóór de periode van sociale vernieuwing was er al op diverse beleidsterreinen sprake van integrale beleidsinspanningen, die sterk lijken op sociale vernieuwing. Te denken valt hierbij aan de stadsvernieuwing, het buurtbeheer, het onderwijsvoorrangsbeleid en het probleemcumulatiegebiedenbeleid. Dit bestaande beleid kreeg van 1990 een nieuwe impuls. Sociale vernieuwing heeft toen namelijk vanuit Den Haag gestalte gekregen. In achterstandswijken in de grote steden was er sprake van een opeenhoping van problemen: onderwijsachterstand, arbeidsmarktpositie / werkloosheid, de problematische woon- en leefsituatie (leefbaarheid), het gezondheidsniveau. In feite allemaal zaken die we eerder in de wijk Wolfskuil tegenkwamen. Daar wilde men met een gerichte politiek wat aan gaan doen. **Sociale vernieuwing** kan omschreven worden als: het bestrijden van de schrijnende vormen van ongelijkheid tussen arm en rijk, tussen kansrijke en kansarme mensen. Dit is dus een heel breed gebied dat verder gaat dan het verbeteren van de leefbaarheid in achterstandswijken te verbeteren. Men heeft dan enkele mogelijkheden om de vicieuze cirkel te doorbreken. **Sociale vernieuwing kan zich richten op de cirkel:**

Of op de vicieuze cirkel:

De gemeenten zelf kregen in dit verband een grote rol om de lokale achterstand aan te pakken. Ze mogen zelf plannen maken en uitvoeren die tot een verbetering leiden van de sociale en economische omstandigheden van deze groepen. Sociale vernieuwing wordt dan vaak samen met welzijn als een apart beleidsterrein gezien.

Er kwamen allerlei projecten tot stand die bijvoorbeeld gericht zijn op de bestrijding van langdurige werkloosheid, van schooluitval en een project tot beter buurtbeheer. Van de wijkbewoners wordt een actieve houding verwacht en een grote betrokkenheid in de vorm van participatie. De gedachte is dat de problemen niet van boven opgelost kunnen worden, maar alleen indirecte samenwerking met betrokkenen. De wijk, buurt of straat lijkt voor gemeenten het niveau bij uitstek te zijn om bewoners te mobiliseren en om hen die zeggenschap te geven waaraan het hun in de eerste cirkel ontbreekt. Door de gemeente wordt nu niet meer op afstand hulp geboden, maar maatwerk dat rekening houdt met de situatie van de klant. Bewoners en beleidsmakers inventariseren gezamenlijk de problemen in de buurt en maken op basis daarvan beleidsplannen of buurtvisies. Deze kunnen deels door de gemeente, maar ook door de bewoners- of buurtorganisaties worden uitgevoerd.

Sommige gemeenten (b.v. Deventer) gaan daarbij zo ver dat zij bewonersorganisaties eigen budgetten geven waarmee zij problemen in de wijk te lijf kunnen gaan. In deze vorm van participatie wordt de buurtbewoner verantwoordelijk geacht voor het buurtbeleid. Met andere woorden, hij wordt coproducent van beleid. De rol van de lokale overheid verandert van centrale initiator en verantwoordelijke voor een buurtbeleid in die van partner in vele buurtprojecten.

Vragen:

1. In de tekst is sprake van een vicieuze cirkel. Verklaar waarom.
2. In de tekst wordt het bestrijden van langdurige werkloosheid, van schooluitval genoemd als vorm van sociale vernieuwing. Verklaar waarom dit onder die definitie valt.
3. Vul het schema Beleidsinstrumenten van enkele pagina's terug verder in met het laatste instrument dat we hier behandeld hebben.

3.2 Beleidsinstrumenten van gemeenten.

3.2.1. Het kwijtscheldingsbeleid.

Gemeenten kunnen de minima ook voor verlichting zorgen door een soepel **kwijtscheldingsbeleid** te voeren. Dit betekent dat de gemeente besluit dat sommige burgers niet hoeven te betalen voor gemeentelijke heffingen en belastingen. Het kan ook zijn dat men besluit deze zo laag mogelijk te houden of zelfs af te schaffen. In de praktijk blijkt dat weinig mensen van de mogelijkheid om kwijtschelding te krijgen, gebruik maken. Slechts een op de vier huishoudens maakt er gebruik van. Je kunt in aanmerking komen voor kwijtschelding van:

- onroerende zaakbelasting
- afvalstoffenheffing
- hondenbelasting (maar dan alleen voor de eerste hond)
- leges van een huisvestingsvergunning
- leges voor een invalidenparkeerkaart

Het gebruiksrecht is verleend voor 2003 - 2004

Als je hiervoor geheel of gedeeltelijke kwijtschelding krijgt, dan kom je bovendien ook nog voor de NijmegenPas in aanmerking.

De gemeente kan alleen kwijtschelding geven als je voldoet aan de criteria van het rijk. Als je een verzoek voor kwijtschelding hebt ingediend, wordt er gekeken naar het netto besteedbaar inkomen en het vermogen wat je op dat moment hebt. Ben je het niet eens met de beschikking, dan kun je bezwaar indienen bij de afdeling Belastingen. Je kunt om kwijtschelding verzoeken zodra je een aanslag ontvangen hebt.

Minder dan helft gemeenten doet alles aan kwijtschelding (Volkskr. mei 1998).

Slechts 217 van de 572 gemeenten gebruiken alle mogelijkheden om mensen met een minimuminkomen vrij te stellen van heffingen. Dit leidt de FNV af uit een onderzoek "Kiezen of delen" naar het kwijtscheldingsbeleid in 353 gemeenten. De drie mogelijkheden om mensen met een minimuminkomen tegemoet te komen, zijn: verhoging van het zogenoemde normbedrag voor wat door een uitkeringsgerechtigde mag worden bijverdiend, het gebruiken van alle gemeentelijke belastingen bij het vaststellen van de kwijtschelding, en het verrekenen van de kindertoeslag in de huursubsidie. Veel gemeenten gebruiken een of twee van deze regelingen. Slechts 38% gebruikt alledrie.

4. Wat is volgens jou OZB?
5. Wat houdt volgens jou de Afvalstoffenheffing in?
6. Vul het schema Beleidsinstrumenten van enkele pagina's terug verder in met het laatste instrument dat we hier behandeld hebben.

3.2.2 Fondsen en voorlichting.

Om de woon- en energielasten te verlichten kan een gemeente voorlichting geven over extra isolatie of, zoals Nijmegen heeft gedaan, een speciaal isolatiefonds op richten. Ook kan de gemeente op verschillende manieren extra voorlichting geven over niet gemeentelijke zaken die van belang zijn voor armen zoals huursubsidie. Ook zijn er een aantal maatregelen doorgevoerd, zoals:

- Het oprichten van een **declaratiefonds** waarmee kan worden voorkomen dat mensen in een isolement terecht komen. Gedeeltelijke vergoedingen zijn dan mogelijk voor: voor contributies, lidmaatschappen en telefoonkosten voor bejaarden
- uitbreiding van een Budgetadviescentrum en de voorlichting voor bijvoorbeeld de mogelijkheden voor Bijzondere Bijstand
- inrichten van een bufferfonds

Vanaf 1998 ontvangen de gemeenten van het rijk extra middelen om de armoede te bestrijden. De gemeenten Druten en West Maas en Waal ontvingen samen ongeveer f 385.000 gulden extra. Dit geld moet gebruikt voor het verstrekken van Bijzondere Bijstand worden. De gemeentebesturen vinden het belangrijk dat mensen met een inkomen rond het sociaal minimum en instanties die de armoede van dichtbij kennen (zoals ouderenbonden, vakbonden) meedenken en meepraten over de beste manier om dit geld te besteden.

7. Vul het schema Beleidsinstrumenten van enkele pagina's terug verder in met het laatste instrument dat we hier behandeld hebben.

3.2.3 De NijmegenPas

Sinds april 1994 bestaat de NijmegenPas die is uitgebreid met een bon- en couponboekje dat allerlei kortingen, aanbiedingen enz. geeft. De doelgroepen van de NijmegenPas zijn: mensen met een inkomen onder de f 1.850 per maand (het maakte daarbij niet uit hoe groot het gezin was) en de groep 65 + ers. Sinds 1999 is er ook een speciaal kortingboekje voor kinderen ("maatje S, voor small dus). De pas heeft als doel het tegengaan van isolement als gevolg van een laag inkomen. Met ingang van 1 januari 1998 ontvangt iedereen de NijmegenPas automatisch thuis als een burger:

- Ingeschreven staat bij de gemeente Nijmegen en;
- Een uitkering ontvangt via de Sociale Dienst;
- Een JWG en Banenpool dienstbetrekking heeft;
- In aanmerking komt voor geheel of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen;
- De asielzoekerstatus heeft.

Sport en recreatie.

25% korting tot maximaal 25 Euro.

Te besteden aan het lidmaatschap van een sport- of recreatievereniging. Deelnemende verenigingen zijn opgenomen in de NijmegenPasgids onder de categorie Sport & Recreatie.

Op vertoon van de NijmegenPas krijgen de minima een kassakorting bij 150 winkels en bij een tiental restaurants. Verder bij optredens/ voorstellingen, dagtochten, abonnementen (bibliotheek), (sport)clubs/ verenigingen en een. Een recente aanbieding is drie keer schaatsen in het sportpaleis voor F 12,50. Voor de kinderen zijn er gratis bezoeken aan de

Jeugdcomédie, pannenkoeken eten enz. In het bonnenboek zitten voor honderden guldens aan waardebonnen. Op elke waardebon is aangegeven welke waarde de bon heeft en bij welke winkels de bon geldig is. Naast het bonnenboek krijgen houders ook een NijmegenPas - gids.

De gemeente Nijmegen heeft pas geleden een onderzoek gedaan naar het nut van de NijmegenPas. Hieruit is gebleken dat:

- 57 % van de pashouders gebruik maakt van de pas;
- Gemiddeld gebruikt men de pas 5 keer per jaar;
- Het gemiddelde voordeel per huishouden f 43, = per jaar is;
- De belangrijkste redenen voor het niet gebruiken ervan is de ontevredenheid over het aanbod van kortingen;
- Ruim 90 % kent /leest de belangrijkste voorlichtingsmiddelen van de NijmegenPas.

8. Waarom zullen minima minder snel in winkels, musea of restaurants gebruik maken van de kortingsbonnen. Waarom zal de pas en eerder bij schriftelijke inschrijving voor een sportclub e.d. gebruikt worden denk je? Verklaar je antwoord.

9. Sommige mensen menen wel eens dat de minima teveel bevoordeeld worden en dat iedereen van deze regeling gebruikt moet maken. Wat is jouw mening daarover?

Uit onderzoek blijkt dat gezinnen met een minimumuitkering eerder in een maatschappelijk isolement raken.

10. Geef enkele voorbeelden van kortingsmogelijkheden die in deze paragraaf genoemd zijn die of die je zelf bedenkt die dat tegengaan.

11. Vul het schema Beleidsinstrumenten van enkele pagina's terug verder in met het laatste instrument dat we hier behandeld hebben.

3.2.4 Overige hulp van de gemeente.

In Nijmegen wonen ongeveer 55.000 mensen in armoede. Veel van deze mensen leven al jaren van een minimuminkomen. Een groot aantal moet bezuinigen op primaire levensbehoeften zoals eten, drinken, en dergelijke. Deelname aan sociaal en maatschappelijk verkeer wordt zeer moeilijk. Dit is niet een typisch Nijmeegs probleem, al is het aantal mensen op of onder de armoedegrens in Nijmegen groot. Namelijk 37.3 % van de totale bevolking. Een hoog percentage dus. Nijmegen is dus landelijk gezien een arme gemeente.

De gemeenten hadden een taak in het voeren van een lokaal werkgelegenheidsbeleid. De gemeenten mogen eigenlijk niets doen, omdat er anders ongelijkheid ontstaat tussen inwoners van de ene plaats en de andere. Toch hebben veel gemeenten een eigen minimabeleid opgezet om de minima binnen de hun gemeentegrenzen te helpen. Het minimabeleid kan uit een aantal onderdelen bestaan.

Als burgers ongewild in geldnood raken, dan kan de Gemeentelijke Kredietbank hulp verschaffen. Er zijn meerdere vormen van schuldregeling mogelijk. De **eerste** is de schuldsanering. De GKB verstrekt dan een lening waarin alle schulden zijn opgenomen. Uit het saneringskrediet betaalt het GKB de schuldeisers. De voordelen zijn: professionele begeleiding waardoor de situatie weer overzichtelijk wordt en een lage rente. De voorwaarden die aan de cliënt gesteld worden zijn: stipte afbetaling en geen nieuwe schulden maken. Een **tweede** mogelijkheid is bemiddelen. Bij schuldbemiddeling neemt het GKB de schulden niet over, maar treedt zij op als bemiddelaar tussen de cliënt en de schuldeiser. De GKB adviseert alleen als alle schulden worden aangepakt. Daarom wordt er contact opgenomen met het Bureau Krediet Registratie in Tiel, waar 90% van alle vormen van schulden en kredieten in Nederland geregistreerd worden.

Als er een gesprek plaatsvindt dan wordt er ook naar de oorzaak van de schuldsituatie gekeken. Er wordt berekend wat er maandelijks voor levensonderhoud noodzakelijk is. Na

het intakegesprek gaat het GKB met de schuldeisers praten met als doel de invorderingen te staken. Hierdoor ontstaat rust om naar oplossingen te zoeken.

Drie. Als de schuldenlast extreem hoog is dan kan het Woonlasten- en Schuldsaneringsfonds (WSF) van de GKB misschien een oplossing bieden. Daar staat tegenover dat de cliënt zich moet laten begeleiden door het Budget Advies Centrum van de GKB of door het algemeen maatschappelijk werk. Bij al dit soort acties is de Wet op de Persoonsregistratie van toepassing.

Vier. De BudgetWinkel is een onderdeel van de Gemeentelijke Kredietbank en geeft onafhankelijk advies over de manier waarop burgers met hun inkomen kunnen rondkomen. Alle uitgaven en inkomsten worden er op een rijtje gezet. Samen met de cliënt kan gekeken worden of iemand recht heeft op een uitkering, kwijtschelding of huursubsidie of andere vergoedingen. De BudgetWinkel biedt hulp bij aanvragen voor uitstel van betalingen en geeft tips over wat je aan achterstallige rekeningen kunt doen.

12. Vat de vier vormen van schuldregeling door het GKB samen in onderstaand schema.

GKB	Vorm van hulp:	Beschrijf de inhoud van de hulp en de acties die worden ondernomen.

Vroeger keek je in je portemonnee om te weten hoeveel geld je kon uitgeven. Tegenwoordig is dat met de nieuwe vormen van betalen en met de nieuwe vormen van krediet waarmee "koopjes" worden geadverteerd niet gemakkelijker geworden. Veel mensen komen later tot ontdekking dat ze teveel hebben uitgeven.

15. Toon dit aan met drie voorbeelden.

3.3 Onderzoek naar subsidiebeleid van gemeenten.

De subsidiemogelijkheden die een gemeente kan geven zijn enorm groot. Voorbeelden:

studiekosten	kinderopvang	leerlingenvervoer	cosmetische
operatie	huursubsidie	reiskosten	restauratiesubsidie
vervanging cv-ketel	sportrolstoel aanschaf		
kwijtschelding van gemeentelijke belastingen			

De Consumentenbond heeft in een aantal gemeenten een onderzoek gedaan naar de subsidiemogelijkheden van huisgezinnen in verschillende sociaal-economische posities. Veertig willekeurig gekozen gemeenten van uiteenlopende grootte kregen een vragenlijst over subsidiemogelijkheden, kwijtschelding en gemeentelijke heffingen en enkele gevallen in de sfeer van de Bijzondere Bijstand. Ambtenaren werden vier verschillende situaties van gezinnen en individuen voorgelegd. Allen wilden ze aanspraak maken op subsidieregelingen, kwijtscheldingen of andere handreikingen. De resultaten waren nogal uiteenlopend: zo kregen "echte" hulpbehoevenden bij een bepaalde gemeente bijna niets losgepeuterd, terwijl een andere (grote gemeente) voor elk van de vier huisgezinnen in iedere situatie wel een potje wist te vinden. Stel je eens voor dat iemand uit jouw familie die hulp eens broodnodig zou kunnen gebruiken!!

- 16 Bekijk de beschrijvingen van de huisgezinnen maar eens en het resultaat van hun aanvraag.
- 17 Wat is jouw conclusie na vergelijking? Minimaal drie regels.

Marina Z. heeft twee kinderen (4 en 2 jaar). Ze leeft van de bijstand. M. wil een opleiding volgen om werk te vinden. Voor het representatieve werk dat ze nastreeft wil ze een cosmetische operatie laten verrichten. Verder is kinderopvang nodig en voor een kind vervoer naar school (10 km verderop). Het vooroorlogse huis heeft geen douche, die ze graag aan wil laten leggen. Elk jaar vallen aanslagen voor de Onroerende Zaak Belasting, (OZB), riool- en Afvalstoffenheffing in de bus.

Jan B. (44) verdient een ton per jaar en bezit aandelen ter waarde van twee ton. Hij bewoont een monumentaal huis aan een drukke weg in het centrum van de stad. Hij wil dat restaureren en ook van een betere geluidsisolatie voorzien. Hij ontvangt aanslagen OZB, riool- en Afvalstoffenheffing.

De uitkomst: Marina komt in de ene gemeente in aanmerking voor het breedste scala aan regelingen. Twee andere gemeenten waar de ambtenaren gevraagd werden bieden slechts een subsidieregeling

De uitkomst: voor deze restauratie kan in zeven gemeenten subsidie verkregen worden. Vier van de zeven bieden hem tevens een isolatiesubsidie.

Van het onderzoek van de Consumentenbond (mei 1998) is hieronder een overzicht opgenomen. We hebben alleen de grootste en de kleinste gemeentes weergegeven. De middengroep 20.000 t/ m 100.00 is weggelaten. Bestudeer het overzicht, ook de legenda onderaan en beantwoord de vragen.

Tabel: ondersteuningsmogelijkheden via het gemeenteloket.

Plaatsnaam	Meerkosten (ver)bouwen	Hinder spoorweglawaai	Hinder verkeerlawaai	Leertingvervoer	Naschoolse opvang	Bijzondere bijstand Maaltijd dienst Creche	Woonkostenbeslag huiseigenaren	Bewilligen woning	Kwijtschelding 95-100%	Zelfst. won. jongere	Minimaps	Rolstoel 65-plussers	Vervoer gehandicapten	Woonvoorzieningen gehandicapten		
MEER DAN 100.000 INWONERS																
APeldoorn	f	f	f	f	n	n	nee	f	nee	f	AHOR	nee	n	n	f/n	
Breda	f	nee	nee	f/n	f/n	f/n	nee	f	f	nee	f	AHOR	f	ja	n	ja
Groningen	nee	nee	nee	f/n	n	n	f	f	f	nee	f	HO	n	nee	nee	n
Maastricht	f			f/n	n	n	f	f	f	nee	f	AHOR	f	nee	n	n
Utrecht	ja	n	ja	f/n	nee	nee	f	f	f	f	f	AHOR	ja	f	n	f
Zaanstad				f/n	f	f	f	ja	f	nee	f	AHOR		f/n	n	f/n
Zwolle				f/n	n	n	f	f	f	n	f	AHOR	f	n	n	n
MINDER DAN 20.000 INWONERS																
Beek	f	nee	nee	f/n	nee	nee	f	f	f	f	AOR	f	f/n	n	n	f/n
Heerde	f	nee	nee	f/n	nee	nee	ja		f	f	AO	nee	f	n	n	f
Lemsterland	ja	nee	nee	f/n		f	nee	f	ja	f	AO		f	f	f	f
Muiden	f		ja	f/n	nee	ja	f	ja	nee	nee	ja	AHOR	nee	nee ⁵⁾	nee ⁵⁾	nee ⁵⁾
Sassenheim	f	nee	nee	f/n	nee	f	f	f	nee	f	AOR	nee	nee	nee	n	f
Wieringen				n	ja	ja	f	nee	f	nee	f	AOR		ja	n	f/n
Zwartsluis	f	nee	nee		n	n	nee	nee	f	nee	f	AOR		f	n	f

1 Gegevens op basis van eigen opgave van de gemeenten
 2 f = geld
 n = natura

leeg = geen opgave
 3 A = afvalstoffenheffing
 H = hondenbelasting

O = onroerendezaakbelasting
 R = rioolheffing
 4 H = 50%

5 voor de Wet voorzieningen gehandicapten wordt doorverwezen naar Hilversum

Op de vorige pagina werd in een schema een aantal subsidiemogelijkheden weergegeven.

- 18 Welke ondersteuningsmogelijkheden werden toen niet genoemd maar komen nu wel in het kader van de Consumentenbond naar voren?
- 19 Welke subsidies zijn er specifiek voor de meer **rijkere** groepen?
- 20 Welke subsidies zijn er specifiek voor de meer **armere** groepen?

- 21 Zijn er verschillen?
- 22 Welke ondersteuningsmogelijkheid wordt in alle genoemde gemeentes het **meest** frequent toegekend?
- 23 Welke ondersteuningsmogelijkheid wordt in alle genoemde gemeentes het **minst** frequent toegekend?
- 24 Welk verschil is er in het toekenningbeleid tussen grote en kleine gemeentes?

Kwijtscheldingsbeleid.

Vragen bij art. "Woonplaats sterk bepalend.." en bij "Groningen geeft mensen..."

- 25 Hoeveel bedraagt het verschil in koopkracht tussen een gezin met een minimuminkomen in Nieuwegein en in Tilburg?
- 26 Op grond van welke 2 kostenposten is het verschil in beide steden steeds uit te splitsen?
- 27 Wat houdt het *kwijtscheldingsbeleid* in denk je?
- 28 Welke bedragen zijn er op dit gebied? Noteer de gemiddelde, de hoogste en de laagste bedragen met de bijbehorende gemeenten
- 29 Welke twee verschillen in uitgaven zijn er in het kwijtscheldingsbeleid?
- 30 Welke twee verschillen in uitgaven zijn er bij de bijzondere bijstand?
- 31 Wat is er opmerkelijk als je naar het gebruik van het budget van de bijzondere bijstand kijkt? Hoe is dat volgens jou te verklaren?
- 32 Welke ontwikkeling (%) is er in de uitgaven van de gemeenten en wat vind je van hun zuinigheid?
- 33 Waarom zou men de eis van vijf jaar gesteld hebben en niet eerder denk je?

Vul de onderstaande zinnen in met de juiste definitie van armoede:

Als je de eerste levensbehoeften niet kunt betalen spreek je dus van **absolute** armoede.

- 1. Als de vraag gesteld wordt: hoeveel goederen en diensten zijn er noodzakelijk om iemand in leven te houden en hoeveel moet dat dan kosten, dan is er sprake van **absolute** armoede.
- 2. Is de vraag gesteld wordt: welke minimale normen willen wij stellen aan een menswaardig leven, en welk bedrag willen we daarvoor uitgeven, dan is sprake van **relatieve** armoede

Slotopdracht:

De begrippen wetgeving, regelingen en procedures staan centraal in deze module. Besteed aan deze opdracht voldoende tijd omdat ze de basis vormt van het vervolg. Vul het onderstaande schema in:

Welke belangrijke wetten van de rijksoverheid (centraal) zijn het uitgangspunt van het beleidsterrein in deze reader?	Welke regelingen hanteert de gemeente (decentraal) zelf?	Noem een of meerdere procedures die de gemeente hanteert bij de aanvraag of bij de afhandeling van de regeling

Gebruikte informatiebronnen:

- Binnenlands Bestuur
- Dagbladen: Gelderlander, Volkskrant, De Telegraaf.
- Armoedemonitor Sociaal Cultureel Planbureau.
- Documentatiemappen Gemeentelijk informatiecentrum:
 - map 2402, minimabeleid 97 + verslag
 - map 2401, De andere kant van Nederland.
- M.H.R. Nuy, Decor van sociale armoede, 's-Gravenhage 1988
- Vuga, Arm Nederland, s Gravenhage 1996
- Bosselaar, De sociale minima, trendstudie 1980-1994, Den Haag 1995
- Werkgroep Nijmeegse kerken tegen verarming, 1996